

ראשון דמעיקרא משמע - בלאו רומיא דקרא אהדדי משמע ראשון במשמעות דקרא, שהוא יום קודם לכל שבעה דקרא, כיון דכתיב שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון - ראשון קודם למעשה קאמר.

הראשון אדם תולד - הקודם לאדם הראשון נולדת.

הכא נמי הא כתיב - בהאי קרא גופיה שבעת ימים, ודרוש נמי ראשון דומיא דשביעי.

התם נמי - גבי לולב, ה' דהראשון למה ל'.

מראשון ושמיני נפקא - מדכתיב בהנהו שבתון - מכלל דאיכך לאו שבתון נינהו.

על ענין ראשון - על ימים הקדומים לו דהיינו חולו של מועד.

לא לכתוב רחמנא לא וי"ו - דמשמע ריבויא, דתו איצטריך ה"א למיעוט.

אלא מהני שלשה ראשון - דכתיב במקרא קודש דפסח, ומקרא קודש דסוכות, ומצות לולב - לא תותב לרב נחמן, דהני ראשון דכתיב בהו לאו למשמעותיהו קאתו, אלא שמא בעלמא הוא דנקראו ראשון, וכתנא דבי ר' ישמעאל.

בשכר שלשה ראשון - שביתת הרגל דפסח, ושביתת הרגל דחג, ונטילת לולב שנקראו ראשונים - זכו לשלשה ראשון.

לא תשחט על חמץ וגו' - ושחיטת פסח זמנה מתחלת שבע, שהוא בין הערבים, שכבר נוטה חמה לצד שקיעתה, והכי אמרינן בפרק אמר להן הממונה (יומא כח, ב): צלותיה דאברהם מכי משחרי כותלי - דהיינו מחצות ואילך, וגמרינן מינה דשחיטת התמיד מתחלת שבע, וקשיא לן התם מתניתין דתמיד נשחט בשש שעות ומחצה, ומשני לן: שאני כותלי בית המקדש דלא מכווני - רחבין תחתייהו מאד, ולא משתחרי עד שש ומחצה.

ואימא כל חד וחד - יבער סמוך לשחיטתו מעט, ואם שהה עד תשע - יבערנו בתשע.

זמן שחיטה קאמר רחמנא - לא חלקה תורה לישראל לזה זמנו ולזה זמנו, הואיל וקבע לו זמן ואיסורו שוה בכל - לכולם זמן אחד קבע.

שהיא אב מלאכה - וזו הבערה שלא לצורך היא, והכתוב אסר מלאכה ביום טוב, הלכך היא ראשון בארבעה עשר קאמר.

אך חלק - התיר לך הכתוב לשהותו מקצת יום ביעורו, ואי יום ביעורו ביום טוב - מי שרי לשהוייה כלל, הא איתקש בו' ואכילת מצה משחשיכה, ועל כרחך השבתת שאור כשתחשך, ואם כן לא משכחת אך חלק, דאי לאו אך - איכא למימר: ביום הראשון בין השמשות שהוא התחלת היום, אבל השתא - על כרחך בתוך יום ביעורו שרי ליה קרא

לכדדרשינן דילמא הוא איכתיב להך דרשא דמסתברא דמהני דכתיבי במקרא קודש דרשי' בולהו להך דרשא.

לא תשחט את הפסח ועדיין חמץ קיים - הקשה רשב"א היכי יליף מהכא דחמץ אסור מו' שעות ולמעלה והא זמן שחיטת הפסח אחר התמיד הוי ותמיד ששחטו לפני חצות פסול וא"כ זמן שחיטה לא הוי מיד אחר חצות עד כדי שהיית הקרבת תמיד וי"ל כיון דדיעבד אם שחט הפסח קודם תמיד כשר כדתנן התם חשיב זמן שחיטה מחצות ואילך.

זמן שחיטה קאמר רחמנא - אף על גב דאמת הוא דלא תשחט על חמץ כל חד וחד כי שחיט דאמרינן בפרק תמיד נשחט (לקמן סג. ושם) השוחט את הפסח על החמץ עובר בלאו מ"מ כיון דאשכחן דהזהיר על ההשבתה והזהיר שלא לשחוט פסח על חמץ סברא הוא שבזמן שחיטה הזהיר על השבתה.

דברי ר' ישמעאל - תימה לר"י דתנא דבי רבי ישמעאל נפקא ליה מקרא אחרינא ובכמה דוכתינן פריך מר' ישמעאל אתנא דבי רבי ישמעאל.

(ואומר) כל מלאכה לא תעשו - אף על גב דכשישרף ויעשה גחלים הנאתו מותר כדאמר בפרק כל שעה (לקמן כו:): גבי ערלה בישלה על גבי גחלים דברי הכל הפת מותר וה"ה חמץ והא דתנן בפ' כל שעה (ד' כא.) לא יסיק בו תנור וכירים היינו מדרבנן אור"י דסברא הוא דקרא דתשביתו מיירי בכל ענין אפילו אינו צריך לגחלתו אי נמי כיון דמתחלת הבערה אינו יכול להנות ממנו אף על גב שיהא לו הנאה ממנו אחר כך אסור כמו נדרים ונדבות שאין קריבין ב"ט למ"ד (ביצה דף יט כ.) אף על פי שיש בהן מאכל הדייט לבסוף ומאן דשרי שרי מלהנות